

Таким чином, можна впевнено стверджувати, що вивчаючи фалеристику певної країни, можна вивчати її історичний розвиток: ключові події військової історії, культурно-освітнього та суспільно-політичного життя. Винятком не стала і Японія.

Список використаних джерел:

1. Нагороди України : Історія, факти, документи: [у 3 т.] / авт. кол. Д.В. Табачник (керівник) [та ін.] ; Ін-т історії України НАН України [та ін.]. – К. : Українознавство : Фірма «ARC-Ukraine», 1996.
2. Розанов О. Н. Япония: История в наградах / О.Н. Розанов. – М.: РОССПЭН, 2001.
3. Українська фалеристика. З історії нагородної спадщини : [у 2 кн.] / кол. авт. Д. Табачник (кер.) та ін.; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж., Нац.експерт.ін-т України. – К. : Либідь, 2004.

Погребенник А.І.

аспірант,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ЛАНГЕДОК В УМОВАХ РЕЛІГІЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ XI-XII СТ.

Вчення катарської Церкви не несло в собі прямої загрози ні встановленому Католицькою Церквою релігійному ладу, ні існуючому суспільно-політичному устрою. Маючи догматичні розбіжності з католицизмом, катари не зазіхали на жодні ортодоксальні засади та не чинили насильницьких дій. Катарська Церква заважала Римській курії тому, що посягала на її ієрархію, традиції та виховну роль у суспільстві, проповідуючи, що католицький Ісус не був справжнім Ісусом, а Католицька Церква – Церква Диявола. Зі свого боку католицьке духовенство прагнуло всіма існуючими методами (ув'язнення, смертна кара, анафема) захистити католицьку віру та запобігти поширенню ересі.

Дана тема є актуальною, оскільки дозволяє зрозуміти витоки Альбігойського хрестового походу проти еретиків-катарів, а також дослідити історію взаємовідносин папства та еретичних сект Лангедоку. Саме вивчення трансформації системи взаємовідносин понтифіків та катарів дає ключ до розуміння методів боротьби Церкви з ересю в Провансі та початку хрестового походу проти схизматиків.

Середньовічне суспільство опиралося виключно на релігію та Церкву, ось чому єврей або еретик, як противники догмату автоматично ставали кимось на зразок антихриста, якого можна було навіть вбити. Натомість таким чином здійснював своєрідну «соціальну профілактику», оскільки перебуваючи в страху від стихійних лих, епідемій та війн, зумовлених «гнівом Небес», люди вірили, що зможуть його стримати, знищуючи «ворогів Бога» [3, с. 46].

У вищих класів суспільства, як зазначають дослідники, фанатизму було менше, тому часто траплялося, що священник виявляв більше терпимості ніж мирянин, оскільки був більш освіченим. Стосовно ересей папи та їхнє оточення

виявляли такий широкий світогляд, який не був характерним для кліриків нижчих рангів. Так, зокрема, свого часу папський легат взяв під свій захист ересіарха Арнольда Брешианського (1110-1155), а учитель останнього П'єр Абеляр (1079-1142) здобув прихильність Римської курії. Папа Александр III (1159-1181) обійняв П'єра Вальдо (1140-1217) і привітав прийняту ним обітницю бідності [3, с. 46].

Справа в тому, що релігійна опозиція тривалий час була лише винятком із правил або проявлялася тільки в окремих місцях. Ці розрізнені рухи не загрожували основам суспільного та церковного устроїв. Більш небезпечним противником Церкви папство вважало імператорів, королів і баронів, які торгували церковними посадами та майном і перетворювали єпископів у функціонерів світської держави. Симонія, світська інвеститура, – ось головна ересь, з якою Папи XI-XII ст. вели запеклу боротьбу [3, с. 48-49]. Варто враховувати і той факт, що Церкві було важко визначити межу між новаторством, спрямованим на вдосконалення існуючих церковних порядків та відвертою ерессю [2, с. 28]. Зважаючи на ці фактори, стає зрозумілим, чому римська влада займала вичікувальну позицію, зтягувала час перед загрозою прогресуючої ересі.

Проте з часом увагу Церкви зосередив на собі Лангедок, регіон, де більшість християнського населення прислухалося до еретиків. З 1119 р. низка Соборів, на більшості з яких головували Папи – Калікст II (1119-1124), Інокентій II (1130-1143), Александр III, відлучила від Церкви сектантів Південної Франції та їхніх прибічників. Катарське вчення вперше офіційно згадується на Реймському соборі у 1049 році в період понтифікату Папи Лева IX (1049-1054). А в 1077 році в Камбре було винесено перший смертний вирок катару, який був спалений на вогнищі [2, с. 29].

В 1178 р. королі Франції та Англії Людовік VII та Генріх II вжили перших суттєвих заходів у боротьбі з ерессю на півдні Франції, домовившись з Папою Александром III (1159-1181) відправити на Південь місію у складі представників вищого духовенства на чолі з легатом Петром Павійським. Їм було доручено у супроводі військового загону проповідувати та навертати еретиків, а також розшукати керівників секти і засудити їх. В серпні 1178 р. вони прибули в Тулузу, де еретики були численними та впливовими [3, с. 52]. Городяни вороже зустріли місіонерів: «показували на них пальцем та ображали їх на вулицях» [3, с. 53]. Багатий тулузець П'єр Моран, якого називали Іоаном Євангелістом, був одним із проповідників нового вчення. Після привселюдного покарання різками в базиліці Сен-Сернен, він зрікся своєї віри та оголосив анафему еретикам [5, с. 165]. Загалом місія Петра Павійського призвела лише до поодиноких відречень еретиків; результат «практично нульовий», визнає Роберт де Торіньї, абат монастиря Мон-Сен-Мішель [1, с. 173].

Лише в період понтифікату Александра III та внаслідок Вселенського собору, скликаного ним в Латерані в 1179 р., було оголошено анафему на «еретиків, яких іменують катарами» [3, с. 55]. В двадцять сьомому каноні, оголошеному на соборі, з цього приводу йдеться: «Ми оголошуємо анафему їм та всім тим, хто поділяє їхню точку зору [...] Кожен, хто повстане проти них зі

зброєю в руках [...], перебуватиме, як і хрестоносці, під опікою Церкви [...]
[3, с. 57].

Церква, закликаючи до збройного насилля, визнавала власну безпорадність. Луцій III (1181-1185), наступник Александра III, наказав лангедоцьким єпископам переслідувати єретиків у власних єпархіях, а сеньорам і лицарям-католикам Лангедоку надавати їм збройну допомогу, але феодали в більшості випадків ухилялися від таких обов'язків. Саме тому в період понтифікату Луція III катаризм активно поширювався містами і селами Провансу [1, с. 224].

В 1194 р. після смерті тулузького графа Раймунда V (1148-1194), який відкрито виступив проти єретиків, його наступником став син, Раймунд VI (1194-1222), відомий як покровитель альбігойців. Поділяючи тогочасні ліберальні ідеї, що поширювались Лангедоком, граф цікавився віруваннями катарів і дозволив їм поселитися в його володіннях [3, с. 58]. В 1198 році, через чотири роки після приходу до влади Раймонда VI, кардинал Конті був обраний папою під іменем Інокентія III (1198-1216). Лише з понтифікату останнього в історії переслідувань та покарань релігійних дисидентів починається новий етап. Цей папа першим почав вдаватися до допомоги «світської руки» і навіть до внутрішнього хрестового походу, війни проти християнського населення за те, що воно припинило сповідувати католицизм [3, с. 57].

Таким чином, методи боротьби за монопольне становище у житті суспільства, які використовувала Римська Курія, відрізнялися залежно від існуючої суспільно-політичної ситуації. В XI – на поч. XII ст. в діяльності папства переважали виховні, пропагандистські, ідеологічні і лише в окремих випадках каральні заходи, спрямовані на стримання єретичних тенденцій у регіоні Прованс.

Список використаних джерел:

1. Бренон А. Истинный образ катаризма. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://biblioteca.narod.ru/annbrenon.pdf>
2. Каратини Р. Катары. – М.: Эксмо, 2010. – 400 с.
3. Люшер А. Иннокентий III и альбигойский кресовый поход. Пер. с фр. Некрасова М. Ю. – Спб.: Евразия, 2003. – 288 с.
4. Нелли Р. Катары. Святые еретики. – М.: Вече, 2005. – 400 с.
5. Осокин Н. А. История альбигойцев и их времени: В 2-х т. – М.: АСТ, 2003. – Т. 1, 2. – 896 с.
6. Сидорова Н. А. Народные еретические движения во Франции в XI и XII веках // Средние века, 1953. – Вып. 4 – С. 75-102.